

Η Δικαιοσύνη Στην Ελλάδα

Πώς μπορούν να μειωθούν οι καθυστερήσεις που παρατηρούνται στην απονομή της δικαιοσύνης στη χώρα μας; Πώς θα μπορούσε το δικαστικό μας σύστημα να γίνει πιο αποτελεσματικό; Ποιες λύσεις μπορούν να προταθούν; Ένα νέο policy paper της διαΝΕΟσις έχει απαντήσει.

Στο νέο κείμενο πολιτικής της διαΝΕΟσις, **έξι εν ενεργεία δικαστικοί λειτουργοί αναλύουν τρία βασικά ζητήματα** που επηρεάζουν το δικαστικό σύστημα στην Ελλάδα: **τη χωροταξία των δικαστηρίων και των εισαγγελιών, τη διεύθυνση και διοίκηση των δικαστηρίων και των εισαγγελιών και την αξιολόγηση των δικαστών και των εισαγγελέων.** Για καθένα από τα τρία αυτά θέματα οι συγγραφείς (**Μ. Ν. Πικραμένος, Ι. Συμεωνίδης, Β. Π. Ανδρουλάκης, Θ. Νικολαΐδου, Λ. Τσόγκας, Π. Αλικάκος**) παρουσιάζουν την υφιστάμενη κατάσταση και τα βασικότερα προβλήματα και στη συνέχεια προτείνουν συγκεκριμένες μεταρρυθμίσεις για την επίλυσή τους. Ενδεικτικά:

Μια έρευνα της διαΝΕΟσις

Η Χωροταξία των Δικαστηρίων

Η Υφιστάμενη Κατάσταση

Σύμφωνα με τους ερευνητές, **η γεωγραφική κατανομή των δικαστικών υπηρεσιών βασίζεται σε παρωχημένο σχεδιασμό** και δημιουργεί προβλήματα στην αξιοποίηση του προσωπικού (δικαστικού και διοικητικού) και στη διοίκηση των δικαστηρίων.

- Στην Ελλάδα η πολιτική και ποινική Δικαιοσύνη απονέμεται από **63 Πρωτοδικεία** και σε ανώτερο επίπεδο από **19 Εφετεία** (στη Γερμανία, με πληθυσμό που υπερβαίνει τους 80.000.000 κατοίκους, λειτουργούν 24 Εφετεία ενώ στην Ολλανδία με πληθυσμό 16.000.000 κατοίκους μόλις 5 Εφετεία).
- Οι Εισαγγελίες Πρωτοδικών στη χώρα είναι **63** και οι Εισαγγελίες Εφετών **19**.
- Με το υφιστάμενο τοπικό μοντέλο σε **κάθε πόλη λειτουργεί και μία Εισαγγελία Πρωτοδικών**.
- Σε **ορισμένους Νομούς λειτουργούν δύο ή τρεις Εισαγγελίες Πρωτοδικών**, σε πόλεις που απέχουν λίγα χιλιόμετρα η μία από την άλλη.
- Η διοικητική δικαιοσύνη στην Ελλάδα, εκτός από το Συμβούλιο της Επικρατείας και το Ελεγκτικό Συνέδριο, αριθμεί **39 Τακτικά Διοικητικά Δικαστήρια** (9 Διοικητικά Εφετεία και 30 Διοικητικά Πρωτοδικεία).
- **Η Ελλάδα διαθέτει τα περισσότερα διοικητικά δικαστήρια σε αναλογία πληθυσμού** από τις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες (σε χώρες με ανάλογο πληθυσμό όπως η Αυστρία, η Πορτογαλία και η Σουηδία, λειτουργούν 9, 16 και 12 πρωτοβάθμια διοικητικά δικαστήρια αντίστοιχα).

Προτάσεις αναθεώρησης του δικαστικού χάρτη

- **Αναδιάρθρωση των δικαστικών μονάδων**, αξιοποιώντας την τεχνολογία ώστε να παρέχονται οι δικαστικές υπηρεσίες ακόμα και στις απομακρυσμένες περιοχές της χώρας με **ηλεκτρονική κατάθεση δικογράφων και τηλεσυνεδριάσεις**.
- Αξιοποίηση στον νέο σχεδιασμό **των εργαλείων ευρωπαϊκών οργανισμών**, που έχουν δοκιμαστεί σε πολλές χώρες.
- Τα δικαστήρια θα πρέπει να διαθέτουν **έναν ελάχιστο αλλά και έναν μέγιστο αριθμό δικαστικών λειτουργών** (μεταξύ 40 και 80) ώστε να είναι παραγωγικά και να διασφαλίζεται η παρουσία των δικαστών στο δικαστήριο.

Η Διοίκηση των Δικαστηρίων

Η Υφιστάμενη Κατάσταση

Τα δικαστήρια ασκούν το δικαιοδοτικό τους έργο και ταυτόχρονα αποτελούν **δημόσιες υπηρεσίες που διοικούνται και διέπονται από τις αρχές διοίκησης** (management).

- Οι δικαστικοί λειτουργοί **δεν εκπαιδεύονται σε επαρκή βαθμό για να ασκήσουν διοίκηση** (το δικαστικό management αποτελούσε αντικείμενο ημερίδων και μόλις πρόσφατα εισήχθη ως διδακτική ενότητα σε μία μόνο κατεύθυνση).
- Στα περιφερειακά δικαστήρια και εισαγγελίες η θέση του/της διευθυνόντος/ουσας **παραμένει συνδεδεμένη αποκλειστικά με την αρχαιότητα**.
- Στις μεγάλες πόλεις προβλέπεται η εκλογή από την ολομέλεια και η λειτουργία τριμελούς συμβουλίου διεύθυνσης για τα δικαστήρια και μονομελούς οργάνου διεύθυνσης στις εισαγγελίες. Εδώ τα προβλήματα διοίκησης προέρχονται κυρίως από το **ανορθολογικό μέγεθος των δικαστηρίων και εισαγγελιών**.
- Μέχρι σήμερα **δεν προβλέπεται τυπικά ούτε διενεργείται άτυπα κάποια αξιολόγηση** ως προς το αν ένας/μία δικαστικός λειτουργός έχει, πράγματι, τις προϋποθέσεις για να διευθύνει ένα δικαστήριο ή μια εισαγγελία.

Προτάσεις αναθεώρησης του δικαστικού χάρτη

- **Οργάνωση προγραμμάτων επιμόρφωσης** στη Σχολή Δικαστών για τη διεύθυνση των δικαστηρίων.
- Πλήρωση των θέσεων των διευθυνόντων τα περιφερειακά δικαστήρια με επιλογή από το Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο με βάση **το βιογραφικό και τον υπηρεσιακό φάκελο των υπηρετούντων και παραμονή στις θέσεις για μία διετία**.
- Στα δικαστήρια και τις εισαγγελίες των μεγάλων πόλεων να παραμείνει το ίδιο σύστημα εκλογής, όμως **οι υποψήφιοι θα πρέπει να έχουν παρακολουθήσει σεμινάρια διοίκησης** στην ΕΣΔΙ και να μπορούν να **επανεκλεγούν** ακόμη μία φορά.
- **Αξιολόγηση της θητείας των διευθυνόντων/νουσών** βάσει ειδικών κριτηρίων.
- Ο/Η διευθύνων θα πρέπει να διατηρεί **σχέση συνεργασίας** με τον/την προϊστάμενο/η γραμματείας που θα αξιολογείται βάσει αξιόπιστου συστήματος.
- Ανάθεση των τμημάτων σε προέδρους με βάση την **εμπειρία και τις δεξιότητες** που διαθέτουν στις υποθέσεις του τμήματος.
- Υιοθέτηση από τους προέδρους **καλών πρακτικών στον συντονισμό του τμήματος**, ιδίως ως προς τον καταμερισμό της εργασίας.

Η Αξιολόγηση των Δικαστών και Εισαγγελέων

Η Υφιστάμενη Κατάσταση

Όπως είναι σήμερα οργανωμένη **η επιθεώρηση δεν προσφέρει αξιόπιστη εικόνα** ούτε των αξιολογουμένων σε ατομικό επίπεδο, ούτε των δικαστηρίων ως οργανωτικών μονάδων.

- Η αξιολόγηση των δικαστικών λειτουργών **ανατίθεται σε συναδέλφους τους επιθεωρητές** που κατέχουν ανώτατους βαθμούς και κληρώνονται για ετήσια θητεία.
- Κάθε επιθεωρητής/ρια αναλαμβάνει να επιθεωρήσει το έργο **μεγάλου αριθμού δικαστικών λειτουργών** που υπηρετεί στην περιφέρειά του/της μετακινούμενος/η συχνά μεταξύ περισσότερων πόλεων.
- Οι επιθεωρητές **κληρώνονται, έχουν σύντομη θητεία, και ο αριθμός τους είναι μικρός** σε σχέση με το σύνολο των αξιολογουμένων.
- Τα **κριτήρια αξιολόγησης δεν έχουν εκσυγχρονιστεί**, με συνέπεια να μην αξιολογείται η διοικητική ικανότητα όσων ασκούν καθήκοντα διευθυνόντος και να δίνεται μεγάλο βάρος στην ποσοτική απόδοση.
- Οι επιθεωρητές ακολουθούν συνήθως **τον εύκολο δρόμο των εκθέσεων αξιολόγησης** με στερεότυπο περιεχόμενο.

Προτάσεις για την καλύτερη αξιολόγηση των δικαστών και εισαγγελέων

- Ορισμός των επιθεωρητών από τις ολομέλειες **με βάση τα προσόντα και τις δεξιότητες** που διαθέτουν σε θέματα διοίκησης, επιθεώρησης και αξιολόγησης.
- Αύξηση της θητείας και του αριθμού τους ώστε **να ασκούν τα καθήκοντα περισσότερο χρόνο και να υπάρξει καλύτερη αναλογία επιθεωρητών – αξιολογουμένων**.
- **Διαίρεση της χώρας σε περισσότερες περιφέρειες επιθεώρησης** ώστε κάθε επιθεωρητής να είναι αρμόδιος για την αξιολόγηση μικρότερου αριθμού δικαστηρίων και δικαστικών λειτουργών.
- **Καθορισμός με αναλυτικό τρόπο των κριτηρίων και της μεθόδου αξιολόγησης**, προκειμένου να εκσυγχρονισθεί το υφιστάμενο πλαίσιο με βάση τις διεθνείς και τις ευρωπαϊκές εξελίξεις και να περιοριστούν οι μεγάλες αποκλίσεις μεταξύ των επιθεωρητών.
- **Εμπλουτισμός με αναλυτικό τρόπο των κριτηρίων αξιολόγησης** ώστε να ελέγχεται π.χ. η ικανότητα στις διαδικασίες διαμεσολάβησης, η ταχύτητα προσαρμογής σε νέους τομείς του δικαίου, η ευχέρεια ανταπόκρισης σε πρόσθετα καθήκοντα, όπως η εκπαίδευση νέων δικαστών, η συμμετοχή σε επιτροπές και συμβούλια.
- Υιοθέτηση καλών πρακτικών από τους επιθεωρητές για **ενιαία εφαρμογή κριτηρίων αξιολόγησης**.
- Σύσταση **ειδικής υπηρεσίας σε κάθε ανώτατο δικαστήριο** που να υποστηρίζει την επιθεώρηση.
- **Ενίσχυση του εποπτικού ρόλου των διευθυνόντων/νουσών** των δικαστηρίων και καλύτερη οργάνωση της **εσωτερικής επικοινωνίας** εντός του δικαστηρίου ώστε να διευκολύνεται το έργο της επιθεώρησης.